

A KOMFORTZÓNÁN IS TÚL...
A táborozás pedagógiája, szociológiája és kulturális antropológiája

Szerkesztő: Nagy Ádám

Lektorok: Bábosik István, Budai István

Olvasószerkesztő: Mudri Zsuzsa

Kiadó: Neumann János Egyetem – Juvenis Ifjúság szakmai Műhely, Ifjúság szakmai Társaság.

Juvenis
Ifjúság szakmai Műhely

Támogatók:

*MTA Pedagógiai Tudományos Bizottságának Szociálpedagógiai Albizottság
Wesley János Főiskola*

*Magyar Pedagógiai Társaság Szabadidő-pedagógiai Szakosztály
Magyar Pedagógiai Társaság Mozgalompedagógiai Szakosztály*

Köszönettel tartozunk a kötet támogatásáért, amely az EFOP-3.6.1-16-2016-00006 „A kutatási potenciál fejlesztése és bővítése a Neumann János Egyetemen” pályázat keretében valósult meg. A projekt a Magyar Állam és az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával, a Széchenyi 2020 program keretében jött létre.

ISBN 978-615-5817-05-2

©2018 – Minden jog fenntartva!

Mamutoktól az elefántokig

Mind meghibbant. Ez az első dolog, ami az Olvasó eszébe juthat, ha a XXI. század elején frissen készült táborpedagógiai kötetet fog a kezébe. Először mi magunk – szerzők, szerkesztők – is ezt gondoltuk. A táborok világának vége: a négyéves nagymintás ifjúságkutatások alig kérdeznak a nyári szabadidőről, a táborozásról egyáltalán nem; a Baby Boomerek és az X generáció már felnőtt, a plázák és fesztiválok ifjúságaként ismert Y és a screenagerként számon tartott Z pedig nem foglalkozik olyan ódivatú, kiveszőben lévő, a szocialista éra ködébe vesző pedagógiai mamutokkal mint a tábor, táborozás.

Aztán végiggondolva alapállásunkat, átnézve az adatokat, végezve némi háttérkutatást rá kellett jöjjünk, hogy a táborozás nem csak hogy ma is létező tevékenység – évi 20 000 férőhely és 500 000 vendégéjszaka elég masszív alapot ad – de több egyetemi kurzuson oktatott, s a tavasszal-nyár elején megélnéknélkülő táboradatbázisok végképp meggyőztek minket.

Értelmezésünkben a táborozás sajátos szocializációs terep, a táboroztatás, elsősorban ifjúsági munkabéli, pedagógiai tevékenység¹, amihez nem kevés szociális, kulturális stb. feladat társul². Egyszerre cél és eszköz, egy pedagógiai folyamat része és koronája. Az intenzív együttlét és annak külsőleg kontrollált önszabályozása olyan pedagógiai lehetőségeket teremt, amelyek elérését ezen intenzív együttlétet nélkülözve csak nagyon hosszú és fáradtságos nevelési folyamatok helyettesíthetik, ha egyáltalán. A táborozás az utolsó mentsvárak egyikeként, olyan autonómiapróba, intenzivitása okán olyan katalizátor terep, ahol átváltozva, kiléphetünk a hétköznapi életből, szerepeinkből, ahol ideig-óráig mások lehetünk. „*A társadalmi élet felfüggesztése egy szent játékidő kedvéért több mint előadás, több mint szimbolikus látszatmegvalósítás, hatása még tovább él, mint a "közönséges" játéké, a tánc és zene által megélt elmélyült magasztos érzések utórezgése beragyogja a külső világot, belül biztonságot, rendet és jólétet hagyva maga után a következő szent játékidőig*” írja Huizinga, s mintha a táborokról beszélne. A táborozás „bizalmi termék”, az ifjúsági táboroztatás esetében például legdrágább kincsünket bizzuk a táboroztatókra. A táborban különösen látványosan jelenik meg a kétszintű szocializáció, amelynek érintettje egyfelől a résztvevő, a táborlakó, másfelől a táborszervező, táboroztató. A táborlakó – szerencsés esetben – megkapja Huizinga szent játékidőjét, élményekkel lesz gazdagabb, tanul toleranciát és elfogadást, kap új szocializációs mintákat, kellemes és szép emlék marad benne a táborról. A táborszervező, táboroztató szocializációja másfajta: a szó legnemesebb értelmében tanul pedagógiai kihívásokról: szabad tevékenységeket és felelősségvállalást, hiszen egy táborban nem lehet másra mutogatni, hogy miért tehet mégis ő a kudarcról; a kortárs csoport formáló hatását és a laissez faire pedagógia méltatlanul elfelejtett, háttérbe szorított nevelői erejét; a kendőzetlen önmegmutatást. Mert egy táborban nincs helye a hazugságnak önmagunkról, s ha van nagy nevelői kihívás, ez az, mert „*hiába fűrösztöd önmagadban, csak másban moshatod meg arcodat*” (József Attila: *Nem én kiáltok*).

E kötet szerző régi táboroztatók. Sajátos, de tevékenységük nem fedi le tökéletesen e többértékű fogalmat. A kötet által kínált tábormeghatározás alapján vannak olyan táborként funkcionáló tevékenységek, amelyek nem tartoznak tábori tevékenységük fő fókuszába (felnőtttáborok, edzőtáborok, terápiás táborok szakfeladatot igénylő részei) és vannak olyan tevékenységek, amely meghatározásunk alapján nem minősülnek tábornak, pedagógiai eszköztárunk azonban mégis követi a tábori logikát (pl.: napközis tábor). Mindazonáltal meghatározásunk semmilyen értéktartalommal, főleg értékítéssel nem bír: azért mert valamilyen tevékenységet nem tudunk a táborozás sajátos ernyője alá sorolni, ez semmiképp nem jelenti azt, hogy ezek a táborozás kultúráját felhasználó kezdeményezések bármilyen értelemben kevesebbek lennének a táboroknál. Egyszerűen csak azt gondoljuk, ahhoz, hogy a táborozás pedagógiája elfoglalhassa a neveléstudományban ma még hiányzó helyét, a határeseteknél befogadó, de egyértelmű meghatározások kellenek.

Könyvünkre bizonyos szempontból a *Tizenkilencre lapot? – Szociálpedagógia a XXI. században*³ kötet folytatásaként gondolunk, bizonyítandó, hogy a táborozás pedagógiája egyfelől a neveléstudományi térben a nyílt tanulási tereként értelmezett szociálpedagógia integráns része, másfelől, hogy egyenrangú szereplője a pedagógiai diszciplínák közösségének.

¹ Ide értve a közösségfejlesztési aspektusokat is, mint a pedagógia szociális tanulási tükröződését.

² Nem foglalkozunk tehát táborozástechnikai, létesítményközpontú, esetleg turizmuscentrikus kérdésekkel, ehhez ajánljuk a vonatkozó jogszabályokat (pl.: 173/2003. (X. 28.) Korm. rendelet a nem üzleti célú közösségi, szabadidős szálláshely-szolgáltatásról; 239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet a szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedély kiadásának rendjéről), illetve az ilyen irányú weboldalakat.

³ Nagy Ádám (2017) (szerk.): *Tizenkilencre lapot? – Szociálpedagógia a XXI. században*, Pallasz Athéné Egyetem – Ifjúságsszakmai Társaság, Budapest-Kecskemét

Szándékunk szerint a táboroztatóknak, a humán szakmabelieknek (beleértve a hallgatókat is) szóló kötet egyetemi segédanyagként is használható, s segítséget ad a szociálpedagógia posztmodernitásbeli neveléstudományi megalapozásához is⁴.

A kötet – amelynek létrejöttében múlhatatlan szerepe van, két lektorának, illetve a kiadási háttérrel biztosító Neumann János Egyetem Ifjúság szakmai Műhelyének, a Wesley János Főiskolának, az Ifjúság szakmai Társaságnak és a Magyar Pedagógiai Társaságnak – két részre tagolódik. A tucatnyi elméleti cikk a táborozás értelmezését, történeti fejlődését, szociálpszichológiai alapvetéseit, környezet- és élménypedagógiai kötődését, kulturális antropológiáját, módszertanát, környezetét, tanuláselméleti megközelítését járja körül, nem felejtve el a táborozás elemzését fekete pedagógiai szempontból sem. A második rész a 2018. május 30-án megrendezett „*Holnapra távol*” névvel illetett tábor konferencián elhangzott, a táborozás világában nevet szerzett táboroztatók kerekasztal-beszélgetésének szerkesztett változata „a mitől lesz jó egy tábor” témáját járva körül.

Valóban összekeverjük a vágyainkat a lehetőségeinkkel? A mamutok kimúlnak, jöjjenek az elefántok? Nincs már igény a táborozás sajátos unikalitására, az interakciók kiszélesedő mintázata pótolja az intenzív együttlét és az ilyenfajta közösségiség pedagógiai hatásait (esetleg nincs is szükség ezen mintázatokra)? Vagy a táborozás újabb hőskorszakába lépünk, amikor a gazdasági okok és a generációs távolág miatt újra előtérbe kerül a kortárs csoportok *laissez faire*, de legalábbis indirekt pedagógiai hatása?

Mi, e kötet szerzői úgy hisszük, a táborozási tevékenység és ezáltal annak pedagógiája új reneszánsz előtt áll, a XXI. században – ha sokszor más-más formában is – de szükség van arra a szabadidős szocializáció közegbeli tevékenységre, amely ellenpontozza, de legalábbis kiegészíti a család adottságbeli és az iskola kötelezettség alapú pedagógiai világát.

S ha tévedünk, legfeljebb kötetünket besorolják a pedagógiatörténeti teaurusz alá.

A szerkesztő

---

⁴ Hiszen olyan világot jár körül, amelyek jellegzetesen megkülönböztetik a szociálpedagógia szociális munkabeli és neveléstudományi felfogását.